

MEMORANDUM AAN DE POLITIEKE PARTIJEN
OPGESTELD DOOR HET BELGIAN DISABILITY FORUM (BDF) EN DE
NATIONALE HOGE RAAD VOOR PERSONEN MET EEN HANDICAP
(NHRPH)
MET HET OOG OP DE GELIJKTIJDIGE VERKIEZINGEN VAN 25 MEI 2014

Inleiding

Met dit memorandum willen de ondertekenaars de aandacht van de politieke partijen vestigen op de voornaamste hefbomen die tijdens de volgende regeerperiode in werking moeten worden gesteld om zo snel mogelijk te kunnen inspelen op de noden van personen met een handicap.

Door tegemoet te komen aan die verwachtingen, zullen de verschillende regeringen de principes van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap uitvoeren waarbij ze allemaal belang hebben.

De ondertekenaars van dit memorandum hopen vurig dat de in de Staatshervorming geplande omzetting en overheveling van de bevoegdheden harmonieus verloopt, in het belang van de personen met een handicap. Daartoe moeten de bevoegde regeringen rekening houden met volgende aspecten:

- de noodzaak om continuïteit van de rechten en diensten te waarborgen;
- de noodzaak om de budgetten op zijn minst te behouden en idealiter te optimaliseren;
- de noodzaak om transversale beleidsmaatregelen uit te voeren.

De verschillende punten van dit memorandum worden algemeen behandeld door twee organisatie die zich bezighouden met handicap in haar totaliteit. Het gaat om algemene principes waarop uiteraard nader kan worden ingezoomd naar gelang de verschillende handicapsituaties.

Een aantal lidverenigingen van het BDF of verenigingen die vertegenwoordigd zijn binnen de NHRPH zullen zich naar aanleiding van de gelijktijdige verkiezingen van 25 mei 2014 tot u wenden met specifiekere eisen. Graag wijzen wij op het aanvullend karakter hiervan.

Tot slot willen de ondertekenaars van dit memorandum aandringen op de noodzaak om de instrumenten uit te werken die nodig zijn voor een democratische werking met inspraak.

Inkomensniveau

Het minimuminkomen moet worden opgetrokken

De ondertekenaars van dit memorandum stellen vast dat heel wat in België woonachtige personen met een handicap over onvoldoende inkomsten beschikken om een behoorlijke levensstandaard te bereiken.

Zo bleek uit de studie Handilab, besteld door de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid en uitgevoerd door onderzoekers van de Katholiek Universiteit Leuven, dat in België 40% van de mensen met een tegemoetkoming voor personen met een handicap onder de armoedegrens leven¹.

Deze vaststelling is des te wreed aangezien een handicap de betrokkene met tal van meerkosten en beperkingen opzadelt. Voor personen met een handicap kost het dagelijkse leven meer dan voor andere mensen. Bovendien moeten zij het vaak stellen met een lager inkomen, of het nu om een tegemoetkoming dan wel om een loon gaat.

De ondertekenaars van dit memorandum eisen dat elke persoon door arbeid of een uitkering zou kunnen beschikken over een inkomen dat gelijk is aan het bedrag van het gewaarborgd minimumloon dat op Belgisch niveau is vastgelegd.

De wetgeving over tegemoetkomingen is aan herziening toe

De ondertekenaars van dit memorandum wensen eraan te herinneren dat de wetgeving inzake tegemoetkomingen 20 jaar oud is. In de loop der jaren werd ze verschillende keren gewijzigd. De wijzigingen werden niet steeds met elkaar in overeenstemming gebracht. Beetje bij beetje is deze wetgeving te complex geworden om nog begrijpelijk te zijn voor personen met een handicap en voor de werknemers van de sector.

Deze vaststelling is niet nieuw. Zij stond ook in het memorandum gepubliceerd in de aanloop naar de laatste federale verkiezingen. Het federale regeerakkoord wees op de noodzaak om het systeem volledig te hervormen. In de loop van de federale legislatuur kon het aangekondigde resultaat helaas niet worden gerealiseerd.

De ondertekenaars van dit memorandum vragen dat het dossier met betrekking tot de herziening van de wetgeving over de

---

¹ Synthese onderzoeksproject "Handilab". de sociaal-economische positie van personen met een handicap en de effectiviteit van de tegemoetkomingen aan personen met een handicap, Leuven, 2012, p.18.

http://www.belspo.be/belspo/organisation/Publ/pub_ostc/agora/ragkk154samenv_nl.pdf

tegemoetkomingen opnieuw zou worden opgenomen en in de loop van de volgende legislatuur afgewerkt.

Leeftijdsgebonden onderscheid (aanbeveling 21 van het alternatief verslag)

Op dit moment wordt bij de tegemoetkoming van openbare overheden een onderscheid gemaakt op basis van het moment waarop de handicap werd vastgesteld (voor of na de leeftijd van 65 jaar). Dit onderscheid moet worden opgeheven.

De ondertekenaars van dit memorandum stellen vast dat er nog steeds situaties bestaan waarbij iemand die na z'n vijftenzestigste als persoon met een handicap wordt erkend, niet dezelfde rechten geniet als iemand die vóór z'n vijftenzestigste wordt erkend.

Op gewestelijk niveau hebben personen die na hun vijftenzestigste worden erkend, bijvoorbeeld geen recht op bepaalde gewestelijke steunmaatregelen.

Wie geen recht heeft op dergelijke steun, zal minder zelfstandig kunnen leven en dus sneller de overstap maken naar een collectieve woonvorm. Dit is in strijd met de beginselverklaringen van alle regeringen over het ideaal van het thuis blijven wonen.

Tegelijk krijgen personen met een handicap erkend na de leeftijd van 65 jaar op federaal niveau een tegemoetkoming die lager is dan die voor personen erkend vóór hun vijftenzestigste.

Aan te stippen valt dat de Duitstalige Gemeenschap op dit vlak het goede voorbeeld heeft gegeven door bij de toekenning van hulp door de *Dienststelle für Personen mit Behinderung* (DPB) ieder leeftijdsgebonden onderscheid opgeheven heeft.

De ondertekenaars van dit memorandum vragen dat elk onderscheid van behandeling op basis van de leeftijd waarop de handicap wordt erkend, zou worden weggewerkt.

Financiële impact van de handicap

De tegemoetkomingen voor personen met een handicap, meer in het bijzonder de integratietegemoetkoming en de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden, zijn bedoeld om de meerkosten die de handicap met zich meebrengt te dekken.

Het inkomensniveau van een persoon met een handicap heeft echter niet een ongunstige weerslag op de levensstandaard van de betrokkene zelf. Om in al zijn behoeften te kunnen voorzien is de persoon in kwestie vaak ook verplicht om ten dele een beroep te doen op de welwillendheid van anderen.

Het is onaanvaardbaar dat personen op vlak van de toegang tot het maatschappelijke, culturele en economische leven benadeeld worden omdat ze samenleven met iemand die een handicap heeft.

De ondertekenaars van dit memorandum vragen dat de problematiek van de inkomsten van personen met een handicap globaal zou worden onderzocht. Personen met een handicap moeten voldoende inkomsten hebben om in hun rechtmatige behoeften te voorzien. Hun inkomsten mogen niet gecumuleerd worden met die van andere gezinsleden.

Ondersteuning voor gezinnen

Een gezinsleven blijft voor de mens de meest natuurlijke levenskeuze. Toch brengt de opvang en omkadering van personen met een handicap kosten en offers met zich mee op organisatorisch gebied en op vlak van de deelname aan het maatschappelijke leven, het verenigingsleven, sportactiviteiten, het openbare leven en het beroepsleven.

Hoewel die aspecten duidelijk benadrukt werden in de Handilab-studie, hebben de bevoegde overheden tot nu toe niet echt rekening gehouden met de toegevoegde waarde van deze investering in het gezinsleven voor de maatschappij. Het wordt tijd dat de gezinnen op dit vlak ondersteuning krijgen.

De ondertekenaars van dit memorandum vragen dat de nodige maatregelen zouden worden genomen om de gezinnen ondersteuning te bieden bij de opvang van een gezinslid met een handicap.

Geneeskundig aanbod

België kent een consumptiemaatschappij. Een heel bijzonder consumptiedomein is voor personen met een handicap de sector van de geneeskundige verzorging. Personen met een handicap moeten noodgedwongen immers intensiever gebruik maken van geneeskundige verzorging dan andere bevolkingsgroepen.

Helaas is het geneeskundige aanbod niet evenwichtig verspreid over het Belgische grondgebied. Dat een urenlange verplaatsing nodig is om gespecialiseerde verzorging te krijgen voor een ernstige ziekte, is aanvaardbaar. Dat courante vormen van verzorging een enorme investering van tijd en geld vereisen, is dat niet.

De ondertekenaars van dit memorandum vragen dat het geneeskundige aanbod rechtvaardig zou worden verspreid over het hele Belgische grondgebied. Het verzorgingsaanbod moet beantwoorden aan de beginselen van de universele toegankelijkheid en moet specifieke en kwalitatief hoogstaande opvang voor alle handicapsituaties omvatten.

In diezelfde optiek is er al jarenlang discussie over de mogelijkheid voor personen die niet over de nodige kwalificaties beschikken om handelingen van

medische aard te verrichten. Heel wat personen met een handicap hebben dagelijks verpleging nodig. Zij zijn rechtstreeks bij het debat betrokken.

De ondertekenaars van dit memorandum vragen dat de wetgeving inzake verpleegkundige handelingen die momenteel in voorbereiding is, in de loop van de volgende regeerperiode wordt afgewerkt in nauw overleg met de representatieve verenigingen van personen met een handicap.

Te weinig aandacht voor zware zorgbehoevendheid

Reeds jaren vormt de opvang van personen met een meervoudige handicap en personen met een handicap die verschillende soorten verzorging nodig hebben een probleem in België.

Sommige mensen zijn verplicht dagelijks een lange weg af te leggen om verzorging te genieten, een opleiding te volgen of te worden geholpen door gekwalificeerd personeel, en dit gedurende voor onbepaalde tijd.

Tegelijk zijn er anderen die hun beroepsleven gedeeltelijk of zelf volledig moeten opgeven om zich over een naaste met een handicap te ontfermen.

Momenteel volstaat het aanbod van gespecialiseerd opvangstructuren in België niet. Bovendien is de spreiding ervan bijzonder slecht. In bepaalde regio's en subregio's zijn er op dit vlak grote tekorten.

Na jaren van discussie en vragen zijn de ouderverenigingen en de verenigingen die de personen met een handicap vertegenwoordigen naar de rechter gestapt om de rechten van hun naasten te laten gelden. Het is op basis daarvan dat België door het Europees Comité van de sociale rechten werd veroordeeld voor schending van het Europees Sociaal Handvest.

Laten we duidelijk zijn: de ouders en de verenigingen die hen vertegenwoordigen waren liever tot een oplossing gekomen zonder dit soort stappen te moeten zetten.

De ondertekenaars van dit memorandum vragen dat er dringend een antwoord zou worden geboden op het gebrek aan opvangplaatsen voor jongeren en volwassenen die veel en gevarieerde begeleiding nodig hebben.

Concreet zijn de "Plannen Zware Zorgbehoevendheid", die momenteel worden voorbereid, noodzakelijk. Ze moeten gepaste antwoorden bieden op de behoeften van personen met een handicap die zwaar zorgbehoevend zijn. Deze antwoorden dienen voldoende talrijk en geografisch gespreid te zijn. Het diensverleningsaanbod moet gediversifieerd zijn en keuzevrijheid waarborgen in functie van eenieders specifieke noden.

Om tegemoet te komen aan de behoeften die in deze plannen aan bod komen, moeten gepaste financiële middelen worden vrijgemaakt.

De ondertekenaars van dit memorandum vragen dat een "Plan Zware Zorgbehoevendheid" wordt gefinaliseerd en tijdens de volgende legislatuur in elk landsdeel wordt ingevoerd.

Toegankelijkheid en mobiliteit

In de loop van de voorbije decennia is men zich sterk bewust geworden van de behoeften op vlak van toegankelijkheid. Dit geldt zowel voor de betrokken personen, die zich bewust geworden zijn van hun rechten, als voor de bevolking in haar totaliteit en de beleidsmakers.

Tussen de bewustwording en de uitvoering gaapt echter een kloof, en deze blijkt nogal groot te zijn! Het in orde brengen van publiek toegankelijke gebouwen en openbare ruimten gebeurt helemaal niet eenvormig en zonder blauwdruk.

De heterogene manier waarop de aanpassingen worden uitgevoerd zou grotendeels te wijten zijn aan de regionalisering van de bevoegdheden, hetgeen evenwel geen excuus mag zijn voor de vastgestelde gebreken. Kijken we maar naar onze buurlanden, die werken op basis van concepten als "Access for all of", "Design for all" of "Universal access".

Het is tijd om een georganiseerd toegankelijkheids- en mobiliteitsbeleid uit te werken, gebaseerd op de gemeenschappelijke doelstellingen van alle betrokken entiteiten. Vervolgens zal elke entiteit afzonderlijk verantwoordelijk zijn voor een zo goed mogelijke uitvoering volgens de eigen bijzonderheden.

Wat betreft mobiliteit moet intermodaliteit uiteraard centraal staan: het heeft geen zin om voor een bepaalde vervoerswijze toegankelijkheidsniveau x na te streven en bij en andere transportwijze genoeg te nemen met niveau y. De persoon met beperkte mobiliteit zal immers in de kou blijven staan bij een overstap van de ene naar de andere vervoerswijze.

De ondertekenaars van dit memorandum vragen de invoering van een daadkrachtig toegankelijkheids- en mobiliteitsbeleid. In dat opzicht zou de concretisering van het project Handipass, dat tijdens deze regeerperiode opgestart werd, een uiterst interessant instrument zijn.

Toegankelijkheid is uiteraard niet beperkt tot haar materiële dimensie. Ook de toegang tot informatie is een basisrecht en absoluut noodzakelijk opdat mensen een eigen mening zouden kunnen vormen en deze uitdrukken. Wat hier op het spel staat is de deelname aan het sociale, economische, culturele en politieke leven in zijn totaliteit.

De ondertekenaars van dit memorandum vragen de invoering van de nodige instrumenten om iedere persoon met een handicap toegang te verschaffen tot informatie, een eigen mening te vormen en deze uit te drukken. Daartoe is het noodzakelijk dat het volledige electorale proces toegankelijk wordt gemaakt voor elke burger. Dit zou ook symbolisch

een belangrijke stap zijn in een land dat prat gaat op zijn democratische structuren.

Justitie

In de loop van de legislatuur die nu ten einde loopt hebben de ondertekenaars van dit memorandum tot hun vreugde kennis genomen van de goedkeuring van de wet tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid. Deze treedt in werking in 2014.

De goedkeuring van een dergelijke ambitieuze wet is een belangrijke stap in de verbetering van de werking van ons land. Toch is het belangrijk dat de uitvoering ervan niet wordt belemmerd door gebrekkige slagkracht van de belangrijkste instellingen die wetgeving moeten toepassen.

Kortom, de ondertekenaars van dit memorandum zijn ongerust over de middelen waarover het vrederecht zal beschikken om zijn sleutelrol bij de toepassing van de bepalingen van de nieuwe wet te waar te nemen.

De ondertekenaars van dit memorandum verzoeken de federale regering het vrederecht alle middelen ter beschikking te stellen die nodig zijn voor de uitvoering van de wet tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid.

Naast deze uiterst belangrijke evolutie met betrekking tot de juridische erkenning van personen met een handicap moeten nog tal van zaken verbeteren om personen met handicap op voet van gelijkheid met de rest van de bevolking toegang te verschaffen tot justitie.

Justitie speelt een sleutelrol in het globale evenwicht van onze maatschappij. Toch blijft zij veel te ver staan van veruit de meeste personen met een handicap : tal van gebouwen beantwoorden niet aan de minimale vereisten inzake toegankelijkheid, en informatie over de procedures is onvoldoende begrijpelijk.

Tegelijk hebben de actoren die van ver of dichtbij met justitie te maken hebben vaak geen flauw benul van wat handicaps zijn. Dit gaat van de politieagent of de rechter zelf tot deurwaarders en advocaten.

De ondertekenaars van dit memorandum vragen dat justitie zo snel mogelijk toegankelijker zou worden gemaakt. Lokalen en rechtszalen moeten toegankelijk zijn voor iedereen. Tegelijk moet informatie voor iedereen beschikbaar zijn in een aangepaste vorm. Alle actoren uit de gerechtelijke wereld moeten een opleiding krijgen over handicaps.

Natuurlijk moet justitie een zekere "statigheid" bewaren om respect en onpartijdigheid te waarborgen. Deze statigheid mag evenwel geen aanleiding

geven tot uitsluiting of afwijzing. Voor heel wat mensen met een handicap is justitie iets beangstigends waarin ze niet thuis horen.

Er moet dus werk worden gemaakt van de nodige begeleiding om ervoor te zorgen dat personen met een handicap de procedures begrijpen en daadwerkelijk en ten volle kunnen deelnemen aan justitie.

De ondertekenaars van dit memorandum vragen dat iedere persoon met een handicap die in contact komt met het gerechtelijk apparaat gebruik kan maken van aangepaste begeleiding op juridisch, materieel, intellectueel en menselijk vlak.

Specifiek voor geïnterneerden moet zo snel mogelijk een oplossing worden gezocht.

Wanneer mensen geïnterneerd worden, is dat omdat ze lijden aan een verstandelijke handicap of geestesstoornis. Zij worden niet “verantwoordelijk” geacht voor de daad of daden die ze hebben gesteld. Aangezien ze niet “schuldig” zijn, mogen ze in geen geval in een gevangenisomgeving worden geplaatst. In die optiek is ook de psychiatrische afdeling van een gevangenis geen geschikte oplossing.

Het gaat hier om de meest elementaire consistentie. Iemand vertellen dat hij niet schuldig is omdat hij niet verantwoordelijk is voor zijn daden, maar diezelfde persoon in een gevangenis opsluiten is een ontoelaatbare ongerijmdheid die voor de betrokkene zoveel betekent als een marteling.

Dit is ontoelaatbaar in een rechtstaat, zeker niet wanneer het gaat om Justitie.

De ondertekenaars van dit memorandum vragen dat iedere persoon bij wie officieel een verstandelijke handicap of geestesstoornis is vastgesteld, nooit in een gevangenisomgeving mag worden geplaatst. Geïnterneerden moeten verzorging krijgen die aangepast is aan hun ziekte en begeleid worden door een pluridisciplinair team. Een gevangensmilieu is niet de geschikte omgeving om hun herinschakeling in de maatschappij te bewerkstelligen.

Statistieken

De ondertekenaars van dit memorandum stellen vast dat de Belgische overheden niet over volledige statistieken beschikken over het aantal personen met een handicap in België en hun noden.

Het klopt dat de herverdeling van de bevoegdheden als gevolg van de opeenvolgende institutionele hervormingen geen ideale kader heeft gecreëerd voor de creatie van coherente statistische tools. Sommige entiteiten beschikken over statistische gegevens over bepaalde aspecten van het beleid voor personen met een handicap, maar niet over andere mogelijk nuttige statistieken. Bovendien bestaan deze gegevens in uiteenlopende vormen en hebben ze betrekking op verschillende cohorten, waardoor ze niet direct omzetbaar zijn.

De nood aan een enige databank waarin alle elementen van het dossier zijn samengebracht, is iets dat alle organisaties die de personen met een handicap vertegenwoordigen, reeds lang beklemtonen en wordt specifiek benadrukt in het oordeel van het Europees Comité van de sociale rechten.

België moet dringend voortgang maken op vlak van statistische gegevens in verband met handicap. Deze tools zijn essentieel voor de uitwerking van beleidsmaatregelen en om keuzes op lange termijn te ondersteunen.

De ondertekenaars van dit memorandum vragen de regeringen van de Belgische overheden om samen de nodige maatregelen te nemen voor de creatie van de statistische gegevens die nodig zijn voor een correcte planning van de verschillende aspecten van het beleid inzake handicap.

Onderwijs

Het gespecialiseerde onderwijs zoals wij het in België kennen, bestaat sedert 1970. Er kwam een volledig gescheiden systeem om bijzonder onderricht te geven aan kinderen met een ernstige handicap dit tot dan thuis bleven en geen onderwijs genoten.

De gebreken van deze strikte scheiding werden reeds ettelijke keren beschreven. Overigens dringen de internationale instanties er bij België sterk op aan om dit aspect van hun onderwijs te wijzigen. De Belgische maatschappij zou er belang bij hebben te evolueren naar een meer inclusief onderwijs. In ieder geval biedt dit de beste garanties om te komen tot een meer inclusieve maatschappij als dusdanig.

De ondertekenaars van dit memorandum vragen de bevoegde overheden om het onderwijs in zijn totaliteit meer inclusief te maken voor iedereen.

Het recht om te kiezen

Toch zou het jammer zijn dat een leerling plots niet meer de mogelijkheid zou hebben om gespecialiseerd onderwijs te blijven volgen. Dit is zeker het geval daar er slechts een beperkt aantal gespecialiseerde instellingen bestaan. Door deze schaarste moeten de kinderen en volwassenen die ervan gebruik maken vaak zeer lange afstanden afleggen en worden gezinnen soms verplicht te verhuizen om dichterbij de school van het kind, een broer of zus te wonen.

Steeds gaat het om het principe van de keuzevrijheid.

Uiteraard moet de keuze van een onderwijsinstelling of onderwijsmethode goed worden toegelicht: de betrokkene en zijn of haar ouders moeten alle nodige informatie krijgen om een keuze te kunnen maken in functie van hetgeen het beste bij hen past.

Tot slot is onderwijs principieel gratis, en dient de keuze dus ook te kunnen worden gemaakt zonder dat daar onvoorziene onkosten tegenover staan.

De ondertekenaars van dit memorandum vragen de bevoegde regeringen de nodige garanties te bieden dat leerlingen met een handicap met kennis van zaken en in overleg met hun familie en de inrichtende macht het onderwijstype kunnen kiezen dat voor hen het meest geschikt is.

Begeleiding, omkadering, toegang

Dat een kind met een handicap school kan lopen in een onderwijsinstellingen betekent uiteraard dat deze instelling de juiste begeleiding, de omkadering en

de toegankelijke omgeving kan bieden die nodig zijn voor zijn of haar ontwikkeling.

Daarom moet leerlingen met een handicap indien nodig een beroep kunnen doen op een verzorger of vertaler.

De ondertekenaars van dit memorandum vragen de bevoegde regeringen ervoor te zorgen dat leerlingen met een handicap de nodige begeleiding, de juiste omkadering en een toegankelijke omgeving kunnen genieten, ongeacht de onderwijsinstelling die ze gekozen hebben. De op de specifieke noden van de handicap afgestemde opleiding van de lesgevers en begeleiders is onontbeerlijk.

Al met al zijn de ondertekenaars van dit memorandum van mening dat het bijzonder onderwijs effectief tegemoet komt aan een groot aantal behoeften. Op korte termijn moeten structurele oplossingen worden gevonden om een voldoende aantal plaatsen in de instellingen te waarborgen: het is ontoelaatbaar dat kinderen in 2014 geen school kunnen lopen wegens een gebrek aan financiële middelen in het bijzonder onderwijs.

De ondertekenaars van dit memorandum vragen de bevoegde regeringen ervoor te zorgen dat er geld is voor voldoende plaatsen in het onderwijs en in het gespecialiseerd onderwijs opdat geen enkel kind het zonder school zou moeten stellen.

De noodzaak van een diploma

Tot slot herinneren de ondertekenaars van dit memorandum eraan dat een onderwijssysteem in eerste instantie ontwikkeld moet worden om een leerling de kans te bieden te leren. Dit leerproces moet bekrachtigd worden met een kwalificerend diploma. Dat een schooltraject kan eindigen zonder het behalen van een diploma, zoals vandaag soms het geval is, is ontoelaatbaar.

De ondertekenaars van dit memorandum vragen de bevoegde regeringen te waarborgen dat elke schooltraject wordt bekrachtigd met het behalen van een kwalificerend diploma.

Werk

Helaas moeten de ondertekenaars van dit memorandum vaststellen dat de Belgische arbeidsmarkt in zijn totaliteit nog steeds zeer onrechtvaardig is. Personen met een handicap behoren tot de voornaamste slachtoffers van deze situatie².

Over het algemeen worden de personen in kwestie meer afgerekend op hun handicap dan op hun mogelijkheden. In dit domein moet de oplossing dan ook worden gezocht in een paradigmawissel.

De ondertekenaars van dit memorandum vragen de bevoegde regering een echt beleid te ontwikkelen inzake de inschakeling van personen met een handicap in het arbeidsproces.

Idealiter zal dit tewerkstellingsbeleid voor personen met een handicap gebaseerd zijn op de versterking van de capaciteiten van personen met een handicap om werk te zoeken. Zij moeten immers over de nodige theoretische en praktische bagage beschikken om de job te vinden die ze ambiëren.

Daarnaast moeten ze hun capaciteiten, sterkten en zwakten correct kunnen inschatten om te solliciteren naar de job die het best bij hen past. Tot slot moeten ze tijdens hun zoektocht naar werk een beroep kunnen doen op nuttige raad en begeleiding.

Sommige handicaps gaan gepaard met symptomen zoals vermoeidheid of het verlies van cognitieve vaardigheden, hetgeen een zekere flexibiliteit in het werkschema, een aanpassing van de werktijden en een aanpassing van de werkpost vergt. Anders bestaat er een reëel gevaar voor de arbeidsstabiliteit van de personen die aan deze symptomen lijden en is de kans op discriminatie tussen personen met en personen zonder handicap te groot.

De ondertekenaars van dit memorandum vragen dat het beleid inzake de tewerkstelling van personen met een handicap de nodige instrumenten en begeleiding opneemt om de werkzoekende in de gelegenheid te stellen zich een goed beeld te vormen van zijn of haar capaciteiten met betrekking tot de arbeidsmarkt en deze capaciteiten in voorkomend geval in de gewenste zin te verbeteren.

Tevens moet het in geplande tewerkstellingsbeleid iets doen aan de perceptie van werkgevers over werknemers met een handicap. Deze perceptie berust nog steeds te veel op negatieve a priori's. Men moet de werkgevers doen inzien dat datgene wat ze nodige hebben, een persoon is die over de juiste capaciteiten

---

² De tewerkstellingsgraad voor personen met een handicap bedroeg in 2011 34.6% tegenover 56.6% voor personen zonder handicap: CGKR 2012. Studies: Diversiteitsbarometer Tewerkstelling pp. 8-10: <http://www.diversiteit.be/?action=onderdeel&onderdeel=293&titel=Cijfers+Arbeid+en+Tewerkstelling&setLanguage=1>

beschikt met betrekking tot de functiebeschrijving voor de in te vullen vacature. De rest is subjectieve perceptie leidt tot misvattingen.

De ondertekenaars van dit memorandum vragen dat de bevoegde regeringen in hun tewerkstellingsbeleid voor personen met een handicap mechanismen opnemen om de selectieprocedures te objectiveren, zowel voor tewerkstelling bij de overheid als in de private sector.

Gezien het belang van deze subjectieve aspecten lijkt het noodzakelijk gebruik te maken van incentives en/of quotaprocessen voor de tewerkstelling van personen met een handicap. In de openbare sector bestaan die al. Ze moeten worden nageleefd. Wat de private sector betreft zou het nuttig zijn te analyseren of het opportuun is er in de toekomst gebruik van te maken.

De ondertekenaars van dit memorandum vragen dat de bevoegde overheden de mechanismen voor het naleven van de tewerkstellingsquota in de openbare sector zouden versterken. In dezelfde optiek vragen ze een objectieve analyse van de opportuniteit om ook in de private sector een quotasysteem in te voeren. Het zou de bedoeling zijn de tewerkstellingsgraad bij personen van een handicap beduidend te verhogen.

Tot slot is er nog steeds het probleem van de tewerkstellingsremmende factoren. Deze stonden een tijd lang op de agenda tijdens de vorige verkiezingen. Helaas is er de voorbije 20 jaar niets veranderd.

De ondertekenaars van dit memorandum vragen dat de bevoegde regeringen de nodige instrumenten zouden invoeren om de bestaande en de door de huidige wetgevingen gegenereerde tewerkstellingsremmende factoren op te sporen. Op basis daarvan zouden nuttige pistes voor het wegwerken van deze factoren moeten worden uitgewerkt als onderdeel van het tewerkstellingsbeleid voor personen met een handicap.

UNCRPD: Participatie en mainstreaming

In 2009 keurde België het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (UNCRPD) goed. Alle Belgische overheidsniveaus moeten dan ook werk maken van de invoering van dit verdrag. De ondertekenaars van dit memorandum wensen drie principes in het licht te stellen die volgens hen de sleutelementen vormen van het UNCRPD: participatie, mainstreaming en sensibilisering. Deze moeten voorgoed deel gaan uitmaken van de werkwijze van de alle onderdelen van het federale België.

Adviesraden waarmee rekening wordt gehouden en die subsidies krijgen

Artikel 4.3 van het UNCRPD bepaalt dat personen met een handicap of de verenigingen die hen vertegenwoordigen geraadpleegd worden bij alle beleidsbeslissingsprocessen die gevolgen hebben voor de situatie van personen met een handicap.

Het is dan ook Logisch dat België het principe '**Niks over ons zonder ons**' op elk overheidsniveau toepast. Op dit moment bestaat er echter geen adviesraad in Vlaanderen, in de Franstalige Gemeenschap en in de Duitstalige Gemeenschap.

De ondertekenaars van dit memorandum vragen dat alle overheidsniveaus een raadgevende structuur opricht belast met het verlenen van adviezen over elk wetsvoorstel, wetsontwerp of besluit dan een impact heeft op het leven van personen met een handicap. Deze structuren moeten gefinancierd worden en beschikken over het nodige personeel om hun opdracht in volledige onafhankelijkheid tot een goed einde te brengen.

Hiertoe is het van fundamenteel belang dat de adviesstructuren door de regeringen worden geconsulteerd in iedere fase van de voorbereiding van de regelgevingen, in het bijzondere voor de maatregelen die in dit memorandum worden gevraagd.

De ondertekenaars van dit memorandum vragen dat de bevoegde overheden tijdens de voorbereiding van de wetteksten met een impact op het leven van personen met een handicap elk op hun niveau regelmatig overleg zouden plegen met de structuren die de personen met een handicap vertegenwoordigen en actief zijn op het gebied dat onder hun bevoegdheid valt.

Mainstreaming van de handicap

In elk beleid moet erover gewaakt worden dat personen met een handicap net als iedere andere burger als rechtspersoon kan optreden.

Het begrip mainstreaming is zeer belangrijk voor personen met een handicap. Het vormt een van de noodzakelijke tools om ervoor te zorgen dat het principe van de gelijkheid van kansen wordt nageleefd.

Daarom moeten de algemene diensten ten behoeve van de volledige bevolking tegemoet kunnen komen aan de noden van personen met een handicap. Ze moeten dan ook voldoende financiële middelen krijgen om doeltreffend aan de noden en verwachtingen te kunnen voldoen.

Toch is mainstreaming op zich niet zaligmakend. Wanneer het niet goed wordt toegepast, dreigt het een globaal kader te worden waar in geen rekening meer wordt gehouden met de persoon in zijn specificiteit. Die kan dan verdrinken in de massa of helemaal uit beeld verdwijnen zonder de nodige aandacht te krijgen.

De toepassing van het mainstreaming-principe betekent niet dat de bevoegde overheden geen diensten en procedures meer moeten waarborgen die specifieke antwoorden bieden op de situatie van een persoon of een groep personen.

De ondertekenaars van dit memorandum vragen dat alle overheidsniveaus het principe van de mainstreaming van handicap zouden invoeren in al hun initiatieven, zowel het wetgevende kader als de uitvoering ervan, zonder evenwel uit het oog te verliezen dat waar nodig specifieke antwoorden moeten worden geboden.

Meer sensibilisering

De ondertekenaars van dit memorandum stellen vast dat de situatie van personen met een handicap bij het grote publiek nog steeds relatief onbekend blijft, ondanks de stappen in de goede richting die de voorbije jaren werden gezet.

Bewustmaking is in het bijzonder nodig met bij mensen die beroepshalve mogelijks in contact komen met personen met een handicap.

De ondertekenaars van dit memorandum vragen de bevoegde regeringen sensibiliserings- en bewustmakingsacties over de handicaps op te zetten voor het grote publiek, en zeker voor personen die beroepshalve mogelijks in contact komen met personen met een handicap.

Namens de Nationale Hoge Raad voor
personen met een handicap

De Voorzitter :

Jokke ROMBAUTS

Namens het Belgian
Disability Forum

De Voorzitter:

Pierre GYSELINCK